

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Socken: V . S . T . A . D Berättat av: Dir. A. J. Österlin
Uppteckningsår: 1942 Född år 1873 i Ystad

Register:

Smuggling	1	Biddingen	23
Lagman	Sylvan	Kl intarna	23
Marknader	3	Harmoniskan	23
Mästertjuven	Lilja	Friluftsföreställningar	24
Bäckahästen	5	Husarer o.dragoner	24-25
Midsommar	5	Spågummor	27-28
Spelmän	6,7	Stadsnamnet Ystad	29,30
Majstång	6-7	Färgerier	29
Pingst	7		
Första maj	8		
Påsk	8		
Slå katten ur tunnan	8-9		
Kolera	9-10		
Höre	10 -11		
Snurran	11		
Väktare	12-13		
Stjärngossar	13-14		
Jul	14		
Järnvägen	15		
Ungdomens utklädningar	15		
Nyår	16		
Slädpartier	16		
Kommersrådet	Lundgren	17-18	
Ljusinbringning	sfesten	18	
Tobaksfabriker	18		
Skarpskyttar	19		
Loppan	21		
Exercis	22		

ACC. N.R. M. 9126 : 1.

Landskap: Skåne
Härad:
Söcken: Y-S-T-A-D
Uppteckningsår: 1942

Upptecknat av: Walter Welin
Adress:
Berättat av: Direktör Österlin
Född år 1873 i Ystad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-]-

Ystad var förr beryktat för smuggling. En huvudcentral var Segebadens gård, nu Siriusordens palats. Det var Hageman som byggde den gården. ^{Vapen} Den ~~de~~ stora affärshusen som smugglade. De importerade ju stora lager siden och andra lyxvaror men gjorde dessutom vidlyftiga affärer tullen förutan. De brukade lämna detta smugglgods vid Kronholmen och där var en fiskare, som de kallade för "den rike fiskaren", och de sa' att denne fiskare blivit så rik på grund av den hjälp han berett affärsmännen vid deras smugglingar. Smugglarnas värste fiende var emellertid en kustsergeant Andersson, som körde till häst efter smugglarna. Denne kustsergeant var en synnerligen vaken man, och han blev sedan transporterad till Simrishamn, där smugglarna härjade ännu värre än i Ystad. Han hade tidigare varit kustsergeant i Höganäs.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M. 9126:2

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Socken: Y S T A D Berättat av: Direktör A.J. Österlin
Uppteckningsår: 1942 Född år 1873 i Ystad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-2-

När smugglarna var i arbete, så kom de norr om Segebadens hus.

Källaren finns ännu kvar men är nu införlivad med Siriusordens palats. Där i det huset var så många dörrar och skåp, och var man öppnade var där bara stora djup, där det förvarades smuggelgods. De affärsmän, som smugglade mest var Krook och Wedberg. Mot Krook gjorde tullarna en gång en razzia, men det höll på att bli formligt upplopp i staden. Befolkningen hjälpte Krook och det var med knapp nöd som tulltjänstemännen förmådde rädda sig. Lagman Sylvan kom till platsen och höll på att bli ihjälklämd.

Krook brände upp en hel del av sitt smuggelgods, innan han sköt sig. Wedberg slutade också sina dagar olyckligt. Han hängde sig nämligen. Hagerman var bosatt i Herrestad. Gosselman var en annan firma. Gosselman dog en naturlig död och lämnade förmögenhet efter sig.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M 9126:3.

Landskap: Skåne
Härad:
Söcken: Y-S-T-A-D
Uppteckningsår: 1942

Upptecknat av: Walter Welin
Adress:
Berättat av: Direktör A.J. Österlin
Född år 1873 i Ystad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-3-

Marknaderna var också stora förr i tiden. Mästertjuven Lilja stal sparbankskassan här, och min mor var då i sexårsåldern och hon mindes att han fick slita spö mitt för Continental. Det var ett rent folknöje med denna schavottering. De skulle stå i "spetsgård". Den som skulle hudflängas skulle stå i mitten. Järnvägen kom till i mitten på 60-talet, och spöslitningen ägde rum 1841. Min mor berättade mycket om Lilja. Det utvecklade sig till verkliga traditioner allt vad som sades om Lilja. Han kom hit till Ystad en kväll och gick och såg sig omkring. Så fick han av en slump veta att sparbankens kassa förvarades på rådhuset. Lilja gick då till en smed och fick en kofot och på söndagen när alla man var ur huse i kyrkan och på landet gick han till rådhuset och såg efter om det gick att tillägna sig kassan. Rådhusvaktmästaren

Skriv endast på denna sida!

M. 9126:4.

ACC. N.R.

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Socken: Y-S-T-A-D

Berättat av: Direktör A.J. Österlin

Uppteckningsår: 1942

Född år 1873 i Ystad

-4-

var även kyrkvaktmästare och då det inte fanns någon människa på rådhuset var det ganska lätt för Lilja att bryta upp dörren samt gå in och stjäla hela sparbankskassan, som uppgick till ett stort belopp. Kofoten kastade han sedan i vassen vid Klösterdammen, som då inte var inhägnad med sten utan bara en vattenpöl. Ett par gummor stod och sköljde litet kläder, som blivit över efter lördagstvätten. Man brukade nämligen tvätta här nere på den tiden. Det var offentligt tvättställe. Dessa gummor såg att Lilja kastade någonting i vattnet, men de brydde sig inte om att leta efter vad det var. Efter några dagar blev emellertid Lilja tagen och gummorna blev instämda som vittnen. De berättade att de sett en man kasta någonting i vattnet, och när man letade där, fann man mycket riktigt kofoten. Lilja var därmed röjd. Lilja hade sedan han begått brottet gett sig av till Köpenhamn, och han blev infångad där och transporterat

Skriv endast på denna sida!

M. 9126:5

ACC. N.R.

Landskap: S-k å-n-e Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Söcken: Y-S-T-A-D Berättat av: Direktör A.J. Österlin

Uppteckningsår: 1942 Född år 1873 i Ystad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-5-

des hit i tvångsskjuts, när han skulle förhöras. Han blev sedermera frigiven och slog sig ned som späckhökare i gamla staden i Stockholm, där han dog vid 82 års ålder. Mor talade om att när han fått spö, så hängde hela ryggen i trasor och att de slog sprit på den, för att wären inte skulle bli infiamerade.

Några spökerier har jag aldrig hört talas om. De talade däremot om Bäckahästen. Han skulle ha hållit till uppe vid Vassatorget, där som Blekegatan och Vintergatan stöter till. Där var en stor stenbro över ån och ån var full med tät vass, och de saade att Bäckahästen höll till här. Den skulle vi glytta framför allt akta oss för.

Vid midsommar restes majstång ute vid Fiskarhusen. Där restes en gammal mast, som de skurit ihop. Det sattes ett par tre rår på masten och hela fiskarbefolkningen var samlad när

Skriv endast på denna sida!

M. 9126:6.

ACC. N.R.

Landskap: S-k-a-n-e..... Upptecknat av: Walter Welin.....

Härad:..... Adress:.....

Söcken: Y-S-T-A-D..... Berättat av: Direktör A.J. Österlin.....

Uppteckningsår: 1942 Född år 1873 i Ystad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-6-

stängen restes. Fiskarna hade också skaffat musik till midsommardansen. Ett par av de äldsta fiskarna utsågs till ordningsmän, och de skulle ta på sitt ansvar, att ingen oordning förekom.

Där ute kunde midsommarafhton samlas tusentals ystadbor. Många kom dit ut i hemvävda nationaldräkter och de dansade i sanden. Fiskarna hade skaffat skickliga spelmän, t.ex. lokomotivförare som spelade fiol. Efter det musiken spelat så skulle ju spelmannen ha litet betalt, och de gick då omkring med hatten i hand. En järnarketare spelade dragspel. Westrell lade en gång en hel tia i hatten åt spelmannen. Majstången kostade ju också pengar att resa. Den var förankrad med bastanta rep. Stången hade tre rår och skulle föreställa en skeppsmast. Några eldar tände vi aldrig upp här i Ystad, och vi sade rätt och slätt midsommar, inte Sankt Hans e.d. Dessutom hade folk här och var

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M 9126:7

Landskap: Skåne
Härad:
Socken: Y-S-T-A-D
Uppteckningsår: 1942

Upptecknat av: Walter Welin
Adress:
Berättat av: Direktör A.J. Österlin
Född år 1873 i Ystad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-7-

privata stänger på gårdarna vid midsommar, men det tröttnade
de snart på. Stängen ute vid fiskarhusen drog allt folket, så
det var inte många som stannade inne i stan.

Vid midsommar sökte ystadbona kontakt med fiskarbe-
folkningen, vid pingst bekantade de sig med lantborna. Vid
pingst för man alltid till Bergsjöholm och Krageholm. Där ute
var alla mäniskor då. Oja Spilleman, en skomakare, brukade spela
ute i Bergsjöholm. Jag var alltid i Bergsjöholm vid pingst. Vi
gick dit ut och dansade, och det var livlig trafik på vägarna
den dagen. Det ena ekipaget efter det andra kom rusande förbi
i full galopp. Och det var synnerligen festligt när alla for
hem igen efter skogsutflykten. Då var alla vagnarna smyckade
med grönt löv, och man sjöng och väsnades, så att det hördes
vida omkring. Vi gick som sagt dit ut och dansade där ute, och

Skriv endast på denna sida!

M. 9126:8.

ACC. N.R.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Socken: Y-S-T-A-D Berättat av: Direktör A.J. Österlin
Uppteckningsår: 1942 Född år 1873 i Ystad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-8-

när klockan var tolv på natten gick man hem med sin tomma matkorg. Man fick nämligen själv ha mat med sig, för det fanns ingen ting att köpa där ute utom lemonad.

Första maj firades inte alls. Enskilda gubbar drack toddy, det är mitt enda barndomsminne. Några utflykter förekom inte och inte heller brukade vi här nere gå omkring och sjunga för ägg, vilket man ju ej dest gjorde på sina håll.

Vid påskens gick glyttarna men inte de vuxna och rullade ägg vid gatukorsningarna. Vi pickade ägg och bytte ägg. Ja, vad pickning beträffar, så roade tig till och med vuxna med det.

Men de vuxna rullade inte gärna ägg.

Vid fastlagen slog man katten ur tunnan ute vid ridfältet vid slakthuset. Det var mest drängarna i handelshusen och drängar från landet som kom hit in till staden vid fastan

Skriv endast på denna sida!

M.9126:9

ACC. N.R.

Landskap: Skåne
Härad:
Socken: YSTAD
Uppteckningsår: 1942

Upptecknat av: Walter Welin
Adress:
Berättat av: Direktör A.J. Österlin
Född år 1873 i Ystad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-9-

för att tävla med sina kolleger vid handelshusen. Det var rätt lustigt att se på. Pigorna följde med hit in till Ystad och uppmuntrade kavaljererna med tjocka matar med smör och ost på, innan kappridningen ägde rum. Slå katten ur tunnan var en häftig och ansträngande lek. Man red i galopp mot tunnan och det gällde att vara påpasslig när man slog. Efteråt samlades de någonstans och dansade.

Där ute låg också kolerakyrkogården, och den minner mig om dystrare minnen. De tog grus där ute till olika byggnader här i staden. När järnvägen blev utvidgad tog de väck hela kolerakyrkogården. Den förste som dog i kolera hette Donn, och han blev begravet där ute. Han var kapten. Han var därtill frimurare. Han kom från Ryssland eller Svarta havet med rysk råg och det var han som spred smittan här i Ystad. Inte mindre

Skriv endast på denna sida!

M. 9126:10.

ACC. N.R.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Socken: YSTAD

Berättat av: Direktör A.J. Österlin

Uppteckningsår: 1942

Född år 1873 i Ystad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-]0-

Åm 500 à 600 dog i kolera, och det var en ganska betydande siffra när Ystad inte räknade mera än 5.000 invånare. Koleran gick här 1851 och 1853. Den ena gången överlät man åt en åkare, som hette Lasse att köra alla liken till kolerakyrkogården.

-Då kan jag kanske börja redan på söndag, undrade Lasse.

-Nej, vi får vänta tills måndag, förklarade Jäkaren.

På måndagen var så många döda, att Lasse inte hann med att köra alla.

Ja, här ute var eljest en idyllisk trakt. Om somrarna hade Ystad här ute en höre, som skulle vakta kreaturen. Denne höre var tillisatt av magistraten och han hade matsäck, hund och käpp med skramlor i. Han tog emot djuren på "scars Torg, och sedan drev han djuren ut längs Sandgatan/nu=Regementsgatan/. Alla männskor hade ju jordbruk på den tiden. Pär ute vid gränsen till

ACC. N.R. M. 9126://

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Socken: Y. S. T. A. D Berättat av: Direktör A. J. Österlin
Uppteckningsår: 1942 Född år 1873 i Ystad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-]]]-

Herrestad betade djuren. Där ute låg då tre fiskarstugor. De
två brände ned trettonafton 1929, men den ena stod kvar till
1885, då den nya landsvägen lades. Allt detta berättade mor för
mig. Tidigare hade här gått en landsväg norr om skogen. Det var
en mycket usel väg, egentligen bara ett spår som de körde i
och så var där ett vadställe över Nybro. En gammal köring hade
smygkrog där ute. Hon kallades för "Snurran" efter den kvarn
som ännu längre tillbaka legat där ute. Där hade hon som sagt en
krog, och alla bönderna skulle snurra till där, när de kom ifrån
staden. Det serverades rikligt med brännvin i stora muggar, och
bönderna lät sig väl smaka när de varit på marknad i staden.
Sedan piskade de på hästarna värre. Det här ha gått rätt så vikt
till där ute, ty när de senare grävde där ute, fann de - skelett.
Men för att återgå till kreaturen, så förde hören dem tillbaka

Skriv endast på denna sida!

M 9126:12.

ACC. N.R.

Landskap: Skåne
Härad:
Söcken: Y S T A D
Uppteckningsår: 1942

Upptecknat av: Walter Welin
Adress:
Berättat av: Direktör A.J. Österlin
Född år 1873 i Ystad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-]2-

till Oscarstorget. Där stod alla pigorna och väntade på djuren och sedan fästes de hem till respektive ägare. Det var ända till 70 kreatur som hören vaktade. Många hade ända till 3-4 djur. Vi barn gladde oss mycket när vi fick lov att följa med ut på betesplatsen och skjuta på de envisa djuren. Klockan sju ringde det i kyrkklockan, och då skulle allt vara undanstökat. Så var det slut för da'n. Det ringde klockan sju i Klosterkyrkan och två timmaren senare, klockan nio, förkunnade klockan i Storkyrkan att dagen var till ända och att man borde gå till vila. Då lästes alla portar, och alla som suttit ute på sofforna och pratat i skymningen drog sig inomhus, till hustru och säng.

En timme senare hörde man väktarropen. Hör gick nämligen också Väktare på gatorna och ropade ut klockslag och

Skriv endast på denna sida!

M. 9126:13.

ACC. N.R.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Söcken: YSTAD

Berättat av: Direktör A.J. Österlin

Uppteckningsår: 1942

Född år 1873 i Ystad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-13-

vindens riktning. Dessa väktare hade stora långa kappor om sig. I handen hade de en stav, och de blåste i en lur. På stavens satt en sorts kommor, och när det var någon bångstyrig herre på gatan, kunde de fånga in honom med sin stav. De lade ringen om benen på bråkstaken och förde honom sedan med sig till en säker plats. Här var Lars Väktare och Ola Väktare. Den förre, Lars, bodde i Trädgårdsgatan, och Ola bodde där också. Ola tillbringte för övrigt dagen med att rulla spritfat mos Mobergs. Men om nätterna gick han som väktare. Lars Väktares dagliga göra var att bama spannmål. Måns Väktare slutligen försörjde sig på så sätt att han gick på byggen.

Livet förflytteljest stilla i Ystad. De stora helgerna kom som angenäma avbrott i den enformiga tillvaron. Vid trettonhelgen gick här stjärngossar omkring. Det var enskilda sällskap

Skriv endast på denna sida!

M.9126:14

Landskap: S. k. å. n. e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Socken: Y. S. T. A. D Berättat av: Direktör A. J. Österlin
Uppteckningsår: 1942 Född år 1873 i Ystad

-J4-

som slog sig ihop. De var ibland utklädda men inte i några märkvärdiga kostymer inte. Möjligen hade de en stor hatt e.d. för att väcka mera uppmärksamhet än en normal människa. På denna höga natt hade de klisterat papper. Sista gången de hade sådant som jag minns var när jag var åtta år gammal, och då jag far sjuk, därfor minns jag det rätt väl. När de sjungit fick de tjugofem öre. De hade då vita hattar på sig. Så hade de en pappersmölla med ljus i, och så sjöng de en st järngossevisa.

Men dessförinnan hade man ju firat julen. Fisk och gröt det var stående rätter till julen och därtill skulle man gå i ottan. Ibland gick man även i mässan. Kyrkoherden hette på den tiden Ahlin, och han hade konfirmerat mig. Han brukade predika i ottesången och då brann det alltid levande ljus. Mor hade kaffet fördigt när vi kom tillbaka från kyrkan. Man fick aldrig äta eller dricka något innan man gick till kyrkan juldagen. Man skulle gå på fastande mage. Enskilda

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9126:15.

Landskap: S. k. å. n. e. Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Socken: Y. S. T. A. D. Berättat av: Direktör A. J. Österlin

Uppteckningsår: 1942 Född år 1873 i Ystad

-15-

brukade sätta ljus i fönstren den morgonen, så att gatorna låg nästan upplysta, mest på sådana ställen där folk passerade förbi.

Mitt för Klosterkyrkan var t.ex. en familj som alltid hade tre ljus tända i sina bågge fönster utåt gatan.

För vår del så slaktade vi inte alls till julen, och inte heller bakade vi bröd. Far var modellsnickare vid järnvägen. Tidigare hade han varit byggnadssnickare. Det är för resten egendomligt så många av de gamla här i Ystad som försörjt sig tack vare järnvägen. Järnvägen betydde oerhört för staden Ystad. Många människor fick därmed arbete och möjlighet till en drägligare tillvaro. Till julen brukade vi barn få julklappar, en bilderbok, Noaks Ark, ett munspel, en klädespersedel. Dessa julklappar kastades alltid in. Så dansade man kring granen. Några utklädningsar under julen förekom inte i mitt hem. Det kan hänta att sådant förekom i andra familjer, men inte i någon.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9126:16.

Landskap: Skåne

Härad:

Socken: YSTAD

Uppteckningsår: 1942

Upptecknat av: Walter Welin

Adress:

Berättat av: Direktör A.J. Österlin

Född år 1873 i Ystad

-16-

större skela, skulle jag tro.

Vid nyår sköt de däremot överallt med gevär inne i staden. De sköt så att fönstren ibland gick itu, men det är helt bortlagt nu.

Man sköt, om inte med annat så med knallpulver i form av rullar. De

skrev ibland också det nya året med krita på dörrarna. En garvare

Grönwall gick alltid omkring och skrev på alla dörrar, och sedan

fick drängarna gå och släta ut det.

Vintertid förekom ofta sjädpartier. Man brukade efter dessa sjädpartier ha tillställning på Hotell Syd. Alla köpmänna samlades och dansade på Hotell Syd. De körde iväg vid 4-5-tiden på eftermiddagen.

Efteråt var det sedan dans på Syd. Kuskarna var vid dessa sjädpartier klätta i livré. Dessa kuskar brukade också vid dyliga partier vinter- tid använda piskor med lång snärt i, verkliga praktexemplar som

kostade ända till 25 kronor stycket. På handtaget var en bred silver-

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9126:17.

Landskap: S. k. å. n. e.

Härad:

Söckn: Y. S. T. A. D.

Uppteckningsår: 1942

Upptecknat av: Walter Welin

Adress:

Berättat av: Direktör A. J. Österlin

Född år 1873 i Ystad

-37-

ring. Så hade de vita tömmar till en sådan där piska. Så hade de
små bjällror fönda från änden till bogträet, som gav ifrån sig ett
fint klingande ljud. Dessutom hade de större bjällror.

Det gick förr många berättelser om kommersrådet Lundgreh.
Han skulle ha stulit krigskassan, påstod man. Det fanns förr inget
bankväsen. 1829 eller 1830 kom en båt till Ystad. Engelska krigs-
fartyg låg utanför Ystad. En sjöman gick i land och hade hela krigs-
kassan med sig, men han kom aldrig tillbaka. Det blev diplomatiska
förhandlingar och stor uppståndelse. Lundgreh blev emellertid fri-
könd. Han kunde inte överbevisas. Drängen fann de emellertid med
avskuren hals. Bredvis liket fann man en rakkniv med silverbeslag.
Kniven måste alltså ha tillhört en mycket förmögen person, och miss-
tankarna föll genast på Lundgren. Sjömannens fästmö hette Ingrid

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9126:18.

Upptecknat av: Walter Welin

Landskap: S k å n e

Härad:

Socken: Y . S . T . A . D Berättat av: Direktör A.J. Österlin

Uppteckningsår: 1942 Född år 1873 i Ystad

-18-

och tjänade hos Kruses i Trädgårdsgatan. Jag var tio år när hon dog, men hon påstod att det var Lundgren som var mördaren. Det blev en stor rättegång. Men alla vittnen som blev stämda försvann. Vid rättegången nekade Lundgren. Men Ingrid Kruse läste upp psalmen "Slå dig på ditt bröst", och då svimmade Lundgren. Det blev ett riktigt upplöpp i Ystad med anledning av denna händelse. De sade sedan att Lundgrens trädgård var tillhåll för spökeri. Det skulle vara sjömannen som gick igen.

Ljusinbrinnigsfester har jag inte varit med om, men hantverkarna hade en bal strax efter jul. Men det var något annat, det.

Ystad hade förr stora tobaksfabriker. Gamla Tobaksfabriken grundades 1802. På den fabriken var en man, som hette Jöns Henriksson, som fungerade som telegrambud. Det kunde ibland komma telegram till Krageholms gods, och då fick denne man gå ända från Ystad ut till

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9126:19.

Landskap: S. k. å n e

Härad:

Söcken: Y. S. T. A. D

Uppteckningsår: 1942

Upptecknat av: Walter Welin

Adress:

Berättat av: Direktör A.J. Österlin

Född år 1873 i Ystad

-]9-

Krageholm, och det fick han en krona för. Han fick lämna brevet till väktaren där ute eller direkt till husets herre, och innan han gick om igen fick han en sup och ett stycke fläsk. Handög som ungkarl, detne budbärare. Ystad hade förr också skarpskyttar. De skulle en gång ha uppvisning på hösten. De sköt dåligt. Magnus Malmborg gick och svar och bokbindare Lundquist blev förtömad.

-Vem är nu den herrn som går här och svärjer och "domderar"? undrade han.

-Jag är major Malmborg i Sparbanken, svarade Malmborg.

-Här finns ingen sådan major, svarade Lundquist. Men där var en som dog i dansk-tyska kriget. Han tog avsked när det började osa hett, men kanske har han levtt opp igen, svarade den slagfördige Lundquist.

Lundquist hade sin verkstad mitt emot sparbanken. Han brukade

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M 9126:20

Landskap: S. k. å. n. e. Upptecknat av: ... Walter Welin

Härad: Adress:

Söcken: Y. S. T. A. D. Berättat av: Direktör A. J. Österlin

Uppteckningsår: 1942 Född år 1873 i Ystad

-20-

sitta utanför sin verkstad och blåsa i trumpet varje dag klockan tio på förmiddagen. Han blåste "Den danske Landssoldaten". Det blev en riktig eriksgata när majoren skulle komma.. Till slut blev majoren trött på detta tilltag och bad Lundquist komma upp till sig.

-Vad är orsaken till att ni sitter där nere och spelar?, frågade majoren förtörnad.

-Vi hantverkare skall ju göra något, tyckte Lundquist.

-Är det inte som hämnd på mig?, undrade majoren.

-Nej då, svarade Lundquist.

-Om ni nu får litet arbete, kan ni då inte låta bli att sitta där nere på gatan och blåsa trumpet varje morgon när jag kommer gående till sparbanken?, undrade majoren.

Lundquist fick en hel korg böcker, som han skulle binda in åt majoren. Och så var det slut med musiken. Bokbindare Lundquist är

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M.9126:21.

Landskap: S. k. å. n. e. Upptecknat av: A. Walter Welin

Härad: Adress:

Söcken: Y. S. T. A. D. Berättat av: Direktör A. J. Österlin

Uppteckningsår: 1942 Född år 1873 i Ystad

-21-

nu död och begraven för länge sedan. Han ligger som nummer ett på nya kyrkogården.

Här i Ystad fanns förr också ett hus, som de kallade för "mördarehuset". Där hade bott en man och hans hustru samt dotter. De två fruntimren blev ihjälslagna med en yxa. Det blev aldrig uppdagat vem som begått brottet. Mannen blev frikänd. Han bodde uppe vid Klosterkyrkan och huset kallade de för mördarhuset. Där var dessutom någon till som hängt sig i det huset, och de sade att det spökte där. Några andra sensationella mord ha inte förekommit i stad. Men här var många egendomliga människor förr.

Karolina Lundquist gick för det mesta under benämningen "Loppan". Hon var handskmakardotter och att hon förföll som hon gjorde berodde på övergiven kärlek. Hon gick och pränglade med sybehör, nälar, träd etc. Det var en lidenlig kvinna, tillgänglig för

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M.9126:22.

Länskap: S. k. å. n. e. Upptecknat av: Walter Welin

Härad: Adress:

Söcken: Y. S. T. A. D. Berättat av: Direktör A. J. Österlin

Uppteckningsår: 1942 Född år 1873 i Ystad

-22-

vilken herre som helst. Hon söp och var glad och sjöng oförskämda visor dagen läng.

Det fanns också gamla traditioner bland dem som exercerade. Förr låg de inne bara 14 dagar, och när de kom hem igen, skulle de "tagas emot". De hade då alltid en fana med sig. De drog iväg upp till Norra Promenaden, och där var mat och sprit, och den kommande kåren skulle övertagna befälet där uppe. Karamell-Karna hade restaurangen då. Sedan övertogs den av Hanna Jönsson. Hon lever än. Det var en duktig mamsell. När de spritat så mycket de orkade, packade de sig hem.

Så var det slut med den kåren. Var och en betalade för sig, men pengarna som de fick för fanan, 20 kronor betalades i regel, skulle supas upp. När de reste iväg till exercisen samlades också ungdomen för att se på, hur det gick till.

Men för att återgå till de många originalen, så får vi inte

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9126:23.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Socken: Y S T A D Berättat av: Direktör A. J. Österlin
Uppteckningsår: 1942 Född år 1873 i Ystad

-23-

glömma Biddingen, som var en gammal stålkarl. Här var dessutom de beryktade Klintarna, som satte skräck i staden. Det var ena riktiga slagskämpar. Var Klintarna på en tillställning, så vågade ingen människa gå dit, ty då kunde det hända en olycka, så slagsgiriga var de. En färgare som hette Barlax på Västergatan hade ett tivoli. Där ute brukade Klintarna hålla till. En sjöman, som inte kände till slagskämparna, såkade gå ut till detta tivoli med påföld att han blev knivskuren så att han avled.

I Harmonigatan var ett annat rustigt tillhåll av annat slag. Här styrde och ställde Harmoniskan. Hon hade logi för alla positivspelare. Det kostade 25 öre att ligga på soffan, 10 öre om man ville ligga på golvet med madrass och 5 öre om man ville ligga på Jer-golvet. Ibland kom det taskspelare, som tog in där. En gång kom ett sällskap, som hade en björn med sig med noskorg. Hela sällskapet loge-

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9126:24

Landskap: S. k. å. n. e. Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Söcken: Y. S. T. A. D. Berättat av: Direktör A. J. Österlin

Uppteckningsår: 1942 Född år 1873 i Ystad

-24-

rade hos Harmoniskan. Ibland gav de friluftsförevisningar, dessa taskspelare. De spände en lina ute i det fria mellan två hus, och sedan fick folk samlas båst de lyste nere på gatan. Efter föreställningen tog man upp pengar i en mössa, till tonerna av ett positiv. Alla sådana män skor logerade hos Harmoniskan. "Cigarrmakare" hade också sitt tillhåll hos Harmoniskan. Man var rädd för att gå förbi detta ställe.

Ystad har aldrig varit befäst. Där var visserligen en liten skans vid Skansgatan nere vid teatern. Vid Norra Promenaden var en vallgrav. Vid västra sidan var en vall, och där ha de funnit kanonkulor. Fienden tycks alltså ha kommit från väster eller norr. Österifrån kunde igjen komma ty där var sand, tråsk och moras. Militären var förr förlagd hos privata och rusthållare. Sedan kom här en avdelning av husarregementet i Malmö, och de hade en kasern, som byggdes

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9126:25.

Landskap: S. k. å n e Upptecknat av: Walter Welin

Härad: Adress:

Socken: Y. S. T. A. D. Berättat av: Direktör A. J. Österlin

Uppteckningsår: 1942 Född år 1873 i Ystad

-25-

J812, nu Reginabiografen. Det regementet skulle vara en ersättning för livregementet, men alla skulle ha pomm, som slutade på -man. Det var den brömda manna-skvadronen. Detta var riktiga husarer. Sedan blev dessa utbytta mot dragoner. Den sista tiden dessa var här sloggs de förfärligt på Missunna, så det var mindre trevligt att hyxa dem. Jag har här en gammal förteckning, som min far har gjort över alla dessa som hade namn, som slutade på -man. Se här: Ahlman, Borrmann, Ehnman, Fjällman, Hagman, Kjeman, Pahlman, Nauman, Sohlman, Västerman, Backman, Björkman, Ekman, Hallman, Hägerman, Hörman, Klärman, Norman, Roszman, Söderman, Åhman, Bergman, Dahlman, Engman, Hoffman, Jägerman, Kastman, Nehrman, Rimgman, Vretman, Östman. Det var mannaskvadronen.

Berglund var en gammal knekt, som ständigt var i krake med polisen. Poliskontoret var då uppe i rådhuset nära Odd Fellow. En av poliserna hette Henning, och han sade:

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M 9126:26.

Landskap: S. k. å. n. e. Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Söcken: Y. S. T. A. D. Berättat av: Direktör A. J. Österlin

Uppteckningsår: 1942 Född år 1873 i Ystad

-26-

-Du är alltid en djävla snuda.

-Ja, så skjut mej då, skrek Berglund.

-Nå, så gropa din djävul, så skall jag skjuta dig, skrek Henning.

Berglund gapade, och Henning sköt med påföljd att Berglund stöp och

dog på fläcken. Polisen trodde inte att vapnet var laddat och han
fick en veckas arrest. Dessutom fick han betala underhåll för hustrun

och de sex barnen som knekten lämnade efter sig. En kvinna, som var
gift med fiskhandlare Ek, talade om detta för mig när jag var pojke.

Vid rättegången begärde änkan det största underhåll hon kunde få.

-Jag har blivit av med min man, skrek hon.

-Ja, men han var ett stort fyldesvin, tyckte polisen som skjutit.

Men änkan fick i alla fall ett ordentligt tilltaget underhåll.

Här var en gammal käring, som hette Stenkula. Hon var född på
sidolinjen av en grislig dam, och ett par statare fann henne vid ett

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9126:27

Landskap: S. k. å. n. e.

Härad:

Söcken: Y. S. T. A. D.

Uppteckningsår: 1942

Upptecknat av: Walter Welin

Adress:

Berättat av: Direktör A. J. Österlin

Född år 1873 i Ystad

-27-

Stenkummel, och hon fick därför heta Stenkula. Dessa statare, som hade barnet och uppförtrade det fick understöd fyra gånger om året. När flickan var 13 år gammal, fick hon plats hos en adjunkt i Lund, som sysslade mycket med stjärnor, och flickan skulle lära sig spå. Det sade ända hit ner till Ystad, att denna Stenkula brukade gå varje torsdags natt tre varv kring Lunds Domkyrka och sista varvet blåste hon i nyckelhålet. Flickan blev sedermera gift med en toffelmakare Ahrlej, och han söp och var elak. Hon kördes ut om nätterna och kom in till vårt, där hon fick ligga på en madrass. Vi bodde nämligen mitt emot. Den gumman hade en släkting i Lövestad, som hon reste till, och där var hon i fjorton dagar. En gammal skräddare flyttade sedan till henne. Hon brukade spå, och det tog hon 25 öre för. Hon lade bl.a. nyårsstjärna för borgmästare Pettersson. För att hon skulle slippa komma på fattighuset fick hon rättighet att gå omkring och spå folk.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9126:28.

Landskap: S. k. å. n. e.

Härad:

Söcken: Y. S. T. A. D.

Uppteckningsår: 1942

Upptecknat av: Walter Welin

Adress:

Berättat av: Direktör A. J. Österlin

Född år 1873 i Ystad

-28-

Eljest var det förbjudet att spå. Hon var i mitt hem många gånger, och då brukade hon alltid lägga en stjärna. Hon fick inga pengar hos oss, men hon fick alltid mat, och det satte hon nästan större värde på. En gång kom hon till oss och sa:

-Ah, får jag lägga en stjärna.

Hon lade stjärnan och sade:

-Ni kommer att bygga.

När det led hän mot sommaren, inträffade det verkligen att vi helt oförmodat måste bygga. Vi måste sätta en våning till på huset.

Gumman Stenkula dög så småningom men bevarade sig från fattighuset tack vare sin spåkonst.

Uppe på museet finns en kvarn, som är ritad 1865. Den kvarnen minns jag mycket väl. Den låg ovanför Svenssons träindustri. Den kvarnen målades av en konstnär och finns nu på museet. Här gick ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9126:29.

Landskap: S. k. å n e..... Upptecknat av: Walter Welin.....

Härad: Adress:

Söcken: Y. S. T. A. D. Berättat av: Direktör A. J. Österlin.....

Uppteckningsår: 1942..... Född år 1873 i Ystad.....

-29-

förr en å, och de gamla aade alltid, att ystad kom av ö-stad. Ystad skulle alltså betyda deltastaden. Det skulle ha gått en bred å. Denna å skulle ha flutit ända ned till Klosterdammen. Borta vid rektorns var en stor landsvägsbro, och där var färgarhål, sköljhål, där färgarna sköljde tyget. Tygräckorna skulle nämligen sköljas. De hade en trästake, och så stod de där vid rinnande vatten och sköljde. Vid Massatorget låg nämligen Grönwalls stora färgeri, där alla bönder fick färgat garn och hemvävt tyg. Ahlgrens färgeri, som var ett konkurrerande företag till Grönwalls, låg vid Klosterdammen. Färgare Ahlgren hade för resten två stora hundar, som bet ihjäl fem svanor i Norra Promenaden. Sedan fick han skjuta hundarna. Sedan blev där grävt en grop och träsket blev igenfyllt. Här utanom min tvålfabrik /VVY-fabriken, som innehågs av dir. Österlin, sagesmannen/ har legat

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9126:30

Landskap: S. S. k. å. n. e. Upptecknat av: Walter Welin

Härad: Adress:

Söcken: Y. S. T. A. D. Berättat av: Direktör A. J. Österlin

Uppteckningsår: 1942 Född år 1873 i Ystad

-30-

en borg, och här var en professor nere och sökte efter fynd, och då fann de en hel del lämningar. En sägen går att när den borgen blev intagen - så rymde de ut och kom hit över än men erövrarna följde efter dem. De skulle ha gått ut på en landtunga vid Nybro. Skogvaktare Jönsson har sagt mig, att det inte är omöjligt att så också skett i verkligheten. De fann där ute ett hjorthuvudskelett, de hittade också ett käkben av ett svin, som lämnades till rektor Wallén. Men vad dessa fynd sett för resultat, därmed har jag aldrig fått något besked. En här verkligen flutit här igenom, och min fabrik, Yvy-fabriken, ligger precis mitt över än. Byggnaden har nämligen satt sig gång på gång, och vi har haft mycket obehag. Experter har sagt att det beror på att marken just under vår tomt är lös, att den gång varit vattendrag där. Jag för min del betvivlar därför inte ett ögonblick, att den gamla sägningen har något av sanning i sig.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!